

Studiedag Huurincasso 2024

*Maatschappelijk blijven incasseren in
een steeds veranderende wereld*

Woensdag 2 oktober 2024 - Utrecht - 7de editie

studiedaghuurincasso

Jongeren, geldproblemen en vraagverlegenheid

- Paula Smith
- Onderzoeker en docent Social Work
- Hogeschool Inholland
- Paula.smith@inholland.nl

Jongeren en geldproblemen

- Groep jongeren 18-30 jaar met betalingsachterstanden en schulden groeit sneller dan andere leeftijdsgroepen (RVS, 2021; BKR, 2022)
- Deurwaarders zien vooral schulden bij jongeren door zorgpremie (NOS, 8 mei 2024)
- Vooral jongeren mbo-1+2 vragen geen zorgtoeslag aan (Nibud, 2021)
- Achteraf betalen meeste betalingsachterstanden en schulden onder jongeren (Autoriteit Financiële Markten, 2023)
- Van de online gokkers is 1 op de 5 tussen de 18 en 23 jaar (De Jong, 2023)
- 1 op de 15 (minderjarige) middelbare scholieren gokt online (Trimbos Instituut, 2024)

Klarna.
Smooth shopping

Let's talk
about
money

Praten over geld

- We hebben het vaak over geld, maar eigenlijk niet zo vaak over ons eigen geld
- Niet onderdeel van de cultuur om dat in alle openheid te bespreken
- Het politieke is persoonlijk gemaakt
- Individualisering en neoliberalisering

Schaamte

Rode Kruis: kwart mensen vraagt geen hulp bij voedselnoed

Een kwart van de mensen zou bij gebrek aan eten geen hulp vragen. Zij stappen dan niet naar bekenden of een overheidsorganisatie. Dit komt naar voren uit een steekproef van het Rode Kruis waaraan ruim duizend Nederlanders hebben meegewerkt. Ook blijkt dat bijna een op de drie weleens zorgen heeft of er genoeg geld is om eten te kopen.

In schaamte kun je niet wonen (2023)
Cody Hochstenbach

De afgelopen tijd ben ik steeds meer gaan nadenken over de ervaringen van schaamte onder degenen die zich aan de onderkant van de samenleving bevinden, degenen die de wooncrisis aan den lijve ondervinden. Het gaat hier namelijk om zo veel meer dan een individuele ervaring van de wooncrisis. Deze vorm van woonschaamte is een belangrijke verklaring voor het feit dat de belangen, zorgen en behoeften van de lagere sociale klassen onzichtbaar blijven. Wie zich schaamt, blijft namelijk stil. Voor de hogere klassen maakt dit het des te makkelijker hen te blijven negeren. Zo staat het de collectieve zoektocht naar fundamentele oplossingen en alternatieven in de weg. Het gedroomde recht op een thuis voor iedereen – het recht op een betaalbare, passende, gezonde, duurzame, zekere en veilige plek om te wonen – blijft daardoor een illusie.

In schaamte kun je niet wonen (2023)
Cody Hochstenbach

Maar het was niet alleen een gebrek aan geld, het was ook een gebrek aan mentale rust en ruimte. Hij leefde in die jaren een teruggetrokken bestaan, er kwam praktisch nooit iemand over de vloer. Hij stond nog steeds in de overlevingsmodus. Wie bezig is met overleven, plant niet vooruit. De toekomst is een zorg voor later. Hij kon zich er niet toe zetten de slaapkamers ook maar een beetje in te richten, het licht in de badkamer te repareren, de keuken netjes te houden. De stelselmatige uitsluiting en ongelijkheid waren in het lichaam en de geest van mijn vader gekropen.

NOS Nieuws • Zaterdag 9 maart 2024, 07:14

Opa daagt gokbedrijf omdat kleinzoon (17) ruim een half miljoen euro vergokte

PLANGROEP

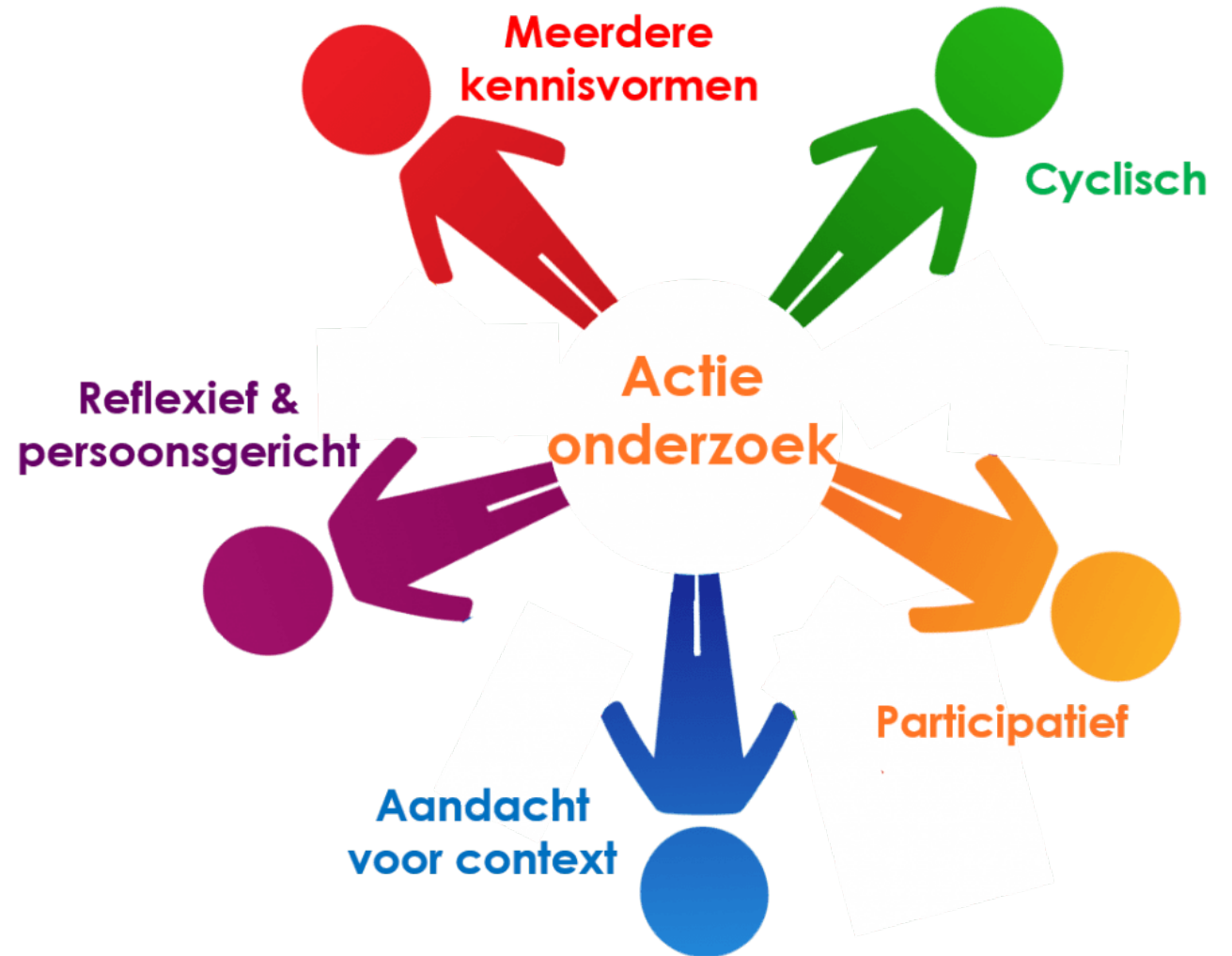

Praktijkonderzoek

*Hoe kunnen we
gezamenlijk omgaan
met vraagverlegenheid
bij het bespreekbaar
maken van geldstress en
schulden onder jongeren
tussen de 16 en 27 jaar?*

Participatief actieonderzoek

- Professionals zijn interviewers (= participatief actieonderzoek).
- Kwalitatieve interviews (individueel en groep)
- In totaal 22 jongeren & 7 professionals geïnterviewd
- Een peer-to-peer brainstormsessie
- Leefwereld jongeren en praktijk professional staat centraal

Wat doet
geldstress met
jongeren?

“Het klinkt heel stom, maar de stress. Ik ben super stressgevoelig. Het slaat op mijn maag, mijn hoofd en ik kan niet meer slapen. Ik word nog chagrijniger. Dat komt allemaal samen en dan was ik al moe voordat ik moest gaan werken, omdat ik zo in de stress zit door de financiële zorgen die me 's nachts wakker houden.”

Uitkomst 1

Ten eerste vonden we dat jongeren zichzelf een **grote eigen financiële verantwoordelijkheid** toeschrijven, dit weerhoudt jongeren ervan om bij beginnende schulden een hulpvraag te stellen. Dit bemoeilijkt vervolgens weer preventie en werkt **vraagverlegenheid** in de hand, omdat jongeren laat of niet aan de bel trekken, met torenhoge schulden tot gevolg

Geldzorgen?
Laten we erover
praten.

nijmegen.nl/geldzorgen
bel 024 - 329 80 01

Nijmegen

Uitkomst 2

Ten tweede waren we benieuwd wat jongeren belemmert dan wel aangenaam vinden als zij praten over hun geldproblemen met anderen. De jongeren die wij spraken, vinden **weinig herkenning** bij andere jongeren en hebben het gevoel er alleen voor te staan. Dat belemmert hen om hier open over te praten met andere leeftijdsgenoten. Ook moet het voor jongeren zin hebben om het met iemand te bespreken, bijvoorbeeld als die persoon **praktische hulp** kan bieden. Waarden zoals **anonimiteit**, **oordeelsvrijheid** en **vertrouwelijkheid** vinden jongeren verder belangrijk om open te praten over hun financiële situatie.

Vraagverlegenheid en geldstress bij jongeren

“De meeste mensen hebben het daar helemaal niet over. Ik heb sowieso geen beeld wie hiermee struggelt. De meeste mensen die ik ken hebben een bijbaan of wonen nog thuis. Ik heb dat niet. Ik vind geen herkenning bij mensen. Moest ik dat wel hebben, zou ik er – denk ik – makkelijker over kunnen praten.”

Uitkomst 3

Ten derde toonde het onderzoek aan dat jongeren niet goed op de hoogte zijn van wat zij aan financiële en preventieve ondersteuning kunnen krijgen bij gemeenten en organisaties. Wat preventieve ondersteuning **beschikbaar** maakt, maar **onvoldoende toegankelijk** en te weinig aansluitend op de leefwereld van jongeren.

Financiële
ondersteuning
vanuit de
gemeente

“Bij hulp van de gemeente denk ik aan iemand die al heel lang in het rood staat of heel lang niets betaalt. Ik denk niet aan preventie ervan. Ik weet niet of het er is. Ik weet er niet veel van af.”

Financiële
ondersteuning
vanuit het
onderwijs

*“Geschiedenis is ook belangrijk,
maar ik heb er niets aan om te
weten wanneer Napoleon is
geboren, als ik een
belastingteruggave moet
invullen”*

Handvatten voor ondersteuning

- Jongeren vragen liever zelf niet om hulp, maar accepteren dit wel als het hen actief wordt aangeboden.
- Schulden meer zien als maatschappelijke en minder als individuele problemen
- Preventieparadox tackelen via onderwijs
- Beschikbaarheid is nog geen toegankelijkheid: aansluiting leefwereld

A group of colorful wooden human figures standing in a line, representing a diverse group of people. The figures are in various colors including blue, yellow, red, green, and brown. The text "Van individueel naar collectief" is overlaid on the image in white.

Van individueel naar collectief

Schulden zijn maatschappelijk vraagstuk

Schulden bij jongeren zijn vooral ook maatschappelijk probleem

Sociaal werk moet meer opkomen voor de collectieve belangen van jongeren met geldproblemen. Beschouw het niet als individuele problemen, betoogt docent en onderzoeker Paula Smith. We moeten anders kijken naar het ondersteunen van jongeren.

Door **Paula Smith**
28 april 2023

Focus verleggen naar bereiken grote groep jongeren

Collectief signaleren

is het vermogen om problemen van mensen te bundelen en daar een grotere gemeenschappelijke vraag, misstand of onrecht in te kunnen zien.

Collectief signaleren en agenderen

gaat over het maken van macroverbanden in een microcontext, daar kritische vragen bij stellen en over gaan tot actie om maatschappelijke verandering te bereiken.

Wanneer was collectief signaleren en agenderen in het sociaal werk zinvol geweest?

Collectief signaleren en agenderen

- Het begint bij de leefwereld van mensen: bijvoorbeeld het ondersteunen van iemand met een brief.
- Het leggen van verbanden: namelijk dat er heel veel mensen zijn die op dit moment tegen dezelfde soort problemen aanlopen (collectief signaleren).
- Het juiste middel, op het juiste moment uitkiezen om druk uit te oefenen.

Smith, P. & Steenvoorde, J. (2024). Collectief signaleren en agenderen. In: L. Linders, N. Hermens & J. Kesic (Red.), *kijken naar de context* (pp. 27-40). Uitgeverij Coutinho

Kwijtschelding

Signaleren en agenderen

- Een onbereikbare afdeling gemeentelijke belastingen
- Drie ambtenaren in één uur tijd
- Onnodig ingewikkelde brieven
- Veel brieven tegelijkertijd
- Een brief die niet klopte
- Het besef dat hier vermoedelijk nu meer mensen tegenaanlopen
- Het vermoeden dat dit vraagstuk speelt bij de gemeente

Uitspreken over
belemmeringen in
het systeem die
systemische
onrechtvaardigheid
in de hand kunnen
werken

Opinie

Opinie: ‘Gemeente Amsterdam, versimpel je communicatie!’

Paula Smith hielp haar buurjongen met een belastingbrief van de gemeente Amsterdam. Waarom toch worden zulke zaken onnodig ingewikkeld gemaakt?

Het Parool 13 maart 2023, 03:00

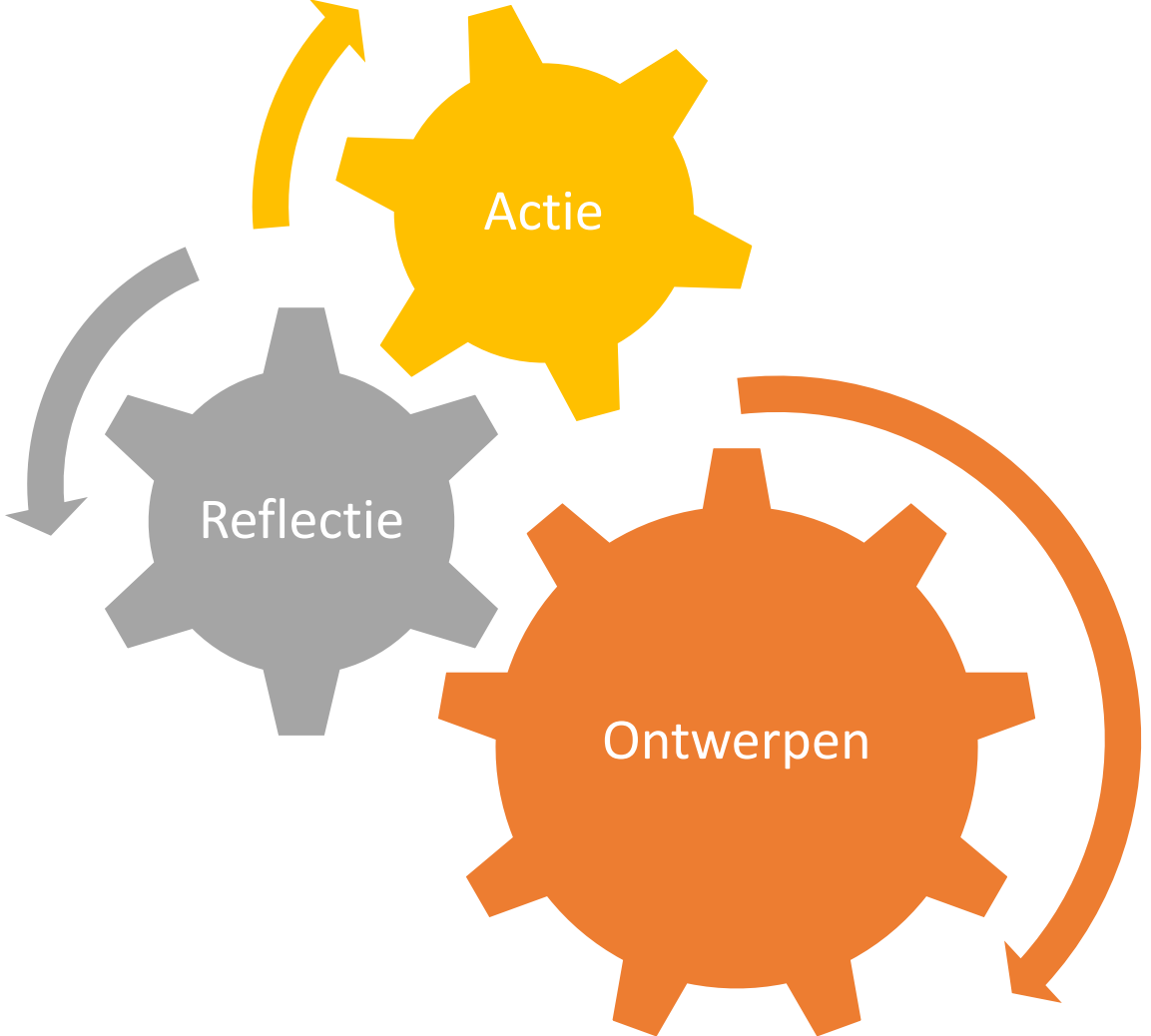
Vervolg

- Besproken in de dagopening/het nieuwsrondje van alle ambtenaren van de gemeente Amsterdam
- Meegenomen tijdens een meeting met taaldeskundigen en communicatie ambtenaren.
- Die specifieke brief wordt met urgentie in behandeling genomen om te versimpelen.
- Meegedacht met initiatiefvoorstel Volt
- Een uitgebreide mailuitwisseling met afdeling communicatie en verbinding met afdeling sociaal domein.
- Het opheffen van belemmeringen in het systeem.

Promotieonderzoek

Hoe kunnen jongeren en professionals (beleidsmakers, sociaal werkers, onderzoekers, docenten) in co-creatie en met gezamenlijke besluitvorming een aanpak ontwikkelen voor de preventie van schulden bij jongeren die aansluit bij hun leefwereld?

Actieonderzoek en ontwerponderzoek

Ontwerpen

Amsterdam: een
collectieve
interventie voor het
voorkomen van
schulden bij jongeren

Haarlem:
Jongerenbeleid voor
het voorkomen van
schulden bij jongeren

Uitkomsten

- Ontwerp 1: gemeentelijk jongerenbeleid rondom het voorkomen van schulden bij jongeren
- Ontwerp 2: Een educatief ontwerp voor het onderwijs gericht op het voorkomen van schulden bij jongeren
- Praktische kennis over de werkzame elementen en belemmerende factoren voor co-creatie en SDM in de context van de preventie van schulden bij jongeren.
- Handelingskennis voor professionals om co-creatie en SDM te faciliteren in de context van preventie van schulden bij jongeren
- Toepasbare kennis om het onderwijs voor de toekomstige sociaal werk te verrijken

Afsluiting

Jongeren zijn gebaat bij kritische en proactieve professionals (beleidsmakers, onderzoekers, docenten, sociaal werkers) die de stem van jongeren als gelijkwaardig kennispartner structureel meenemen in het ontwerpen van beleid, onderzoek, onderwijs en interventies.

Paula.smith@inholland.nl

